

• Postbus 913
• 1200 AX Hilversum
• Media Park H3
• Sumatralaan 45
• 1217 GP Hilversum
• T • (035) 621 08 75
• E • roos@roosrtv.nl
• I • www.roosrtv.nl

**Reactie Stichting ROOS op
Marktpeiling Naar een Besluit over de DVB-T vergunningen in Nederland na
2017**

Hilversum, 28 juli 2014

Deze reactie hoeft niet vertrouwelijk te worden behandeld.

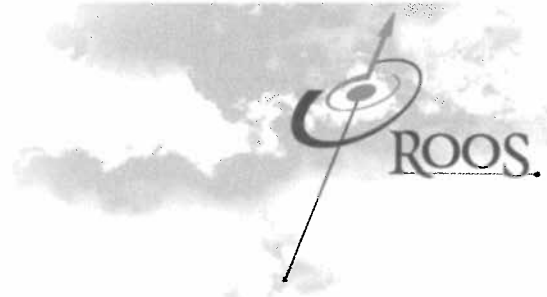
Graag maken wij gebruik van de geboden mogelijkheid een reactie te geven op uw Marktpeiling naar een besluit over DVB-T vergunningen in Nederland na 2017. Wij geven eerst een korte algemene introductie. Daarna beantwoorden wij de door u gestelde vragen.

De 13 regionale publieke omroepen worden in de digitale ether gefaciliteerd via de DVB-t vergunning die aan de NPO is vergund. Op deze wijze wordt de regionale omroep in staat gesteld te voldoen aan de verplichting in artikel 2.1 lid 3 van de Mediawet om zijn 'programma-aanbod via omroepzenders te verspreiden naar alle huishoudens in het verzorgingsgebied waarvoor de programma's zijn bestemd ...'. DVB-t etherdistributie heeft alleen daarom al nog steeds een functie in het huidige medialandschap. Tegelijk heeft het slechts een relatief klein, en naar wij waarnemen ook teruglopend, aandeel in de totale markt. In het begeleidingsdocument voor de marktpeiling wordt ook gesignaleerd dat het aantal abonnementen waarbij de techniek DVB-t wordt gebruikt relatief klein is. Het is evenwel niet inzichtelijk hoeveel ontvangers er in gebruik zijn om uitsluitend de free-to-air kanalen¹ te ontvangen. Ook interessant zou zijn te weten of het om zogenaamde primaire ontvangst (thuis eerste toestel) of om secundaire ontvangst (thuis volgende toestel of recreatief of bedrijfsmatig) gaat.

De laatste jaren hebben zich vele nieuwe vormen van distributie ontwikkeld. Ze zijn echter geen 1-op-1 vervanger van de broadcasttechnieken als kabel, DVB-t of FttH. Ook de toegang van een consument tot die nieuwe vormen van distributie is niet vergelijkbaar met DVB-t. De wijze waarop de publieke omroep toegang tot de verschillende platformen wordt gegeven verschilt ook tussen DVB-t, kabel en online. Bij de eerste is er een wettelijke plicht tot het zelf verzorgen van FTA uitzendingen, voor kabel² verplicht een must-carry dat de pakketaanbieder de aanbodkanalen van de publieke omroep moet doorgeven terwijl er online geen wettelijk kader voor doorgifte van de content van de publieke omroep is. Ook verschillen de ontwikkelingen rond techniek, toegang, prijs en eigendom van alle platformen sterk van elkaar die relevant zijn voor deze marktpeiling. Al deze aspecten maken op dit moment een eenduidige

¹ De televisie- en radiokanalen van de landelijke en regionale publieke omroepen.

² Het betreft niet alleen een verplichting voor pakketaanbieders via de kabel maar voor alle pakketaanbieders.

beantwoording van de vraag hoe met DVB-t om te gaan na afloop van de huidige vergunningen lastig.

Deze reactie moet u zien als een eerste reactie in dit dossier. Marktontwikkelingen, inzichten in gebruik, onderzoek en reacties van andere belanghebbenden zijn van belang voor onze definitieve reactie t.a.v. de besluitvorming rond de verlenging van de DVB-t vergunningen.

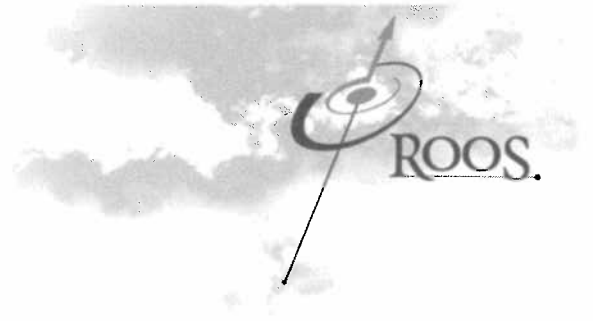
Hier onder geven wij onze reactie op de gestelde vragen.

- 1. De vergunningverlening voor DVB-T in 2002 had tot doel om marktwerking en concurrentie (met de kabel en de satelliet) te bevorderen. Hoe ziet u nu het doel voor aardse digitale televisie in Nederland, of welke rol zij kan spelen, in relatie tot de geschetste ontwikkelingen? Wat zegt dit volgens u over toekomstig nut of noodzaak van het aardse televisieomroepnetwerk in Nederland?*

De consument is inmiddels gewend aan een ruime keus van televisie- en radiozenders. Wij denken dat televisie- of radiozenders alleen nog voldoende aantrekkelijk worden gevonden al zij onderdeel zijn van een pakket van interessante en relevante andere televisie- en radiozenders. Bij voortzetting van DVB-T in welke vorm dan ook is het van belang om te waarborgen dat een breed pallet aan aanbodkanalen wordt aangeboden. Indien slechts een beperkt media-aanbod (bijvoorbeeld alleen de publieke omroep) kan worden ontvangen zal het gebruik, zowel betaald als FTA, snel verder afnemen en is het ook voor de publieke omroep op gegeven moment geen interessant distributieplatform meer. Terug naar de periode waarin alleen de publieke omroep via de ether te ontvangen is (toen analoog, nu digitaal) vinden wij geen optie.

Een belangrijk kenmerk van DVB-T technologie evenwel is de mogelijkheid die het aan de publieke media instellingen biedt om in eigen hand het media-aanbod naar de consument te distribueren ongeacht waar hij/zij zich bevindt. Waar de toegankelijkheid tot het programma-aanbod van de publieke omroep niet via andere netwerken gerealiseerd kan worden biedt DVB-t een oplossing (mits de consument een ontvangstinstallatie aanschaft). Die toegankelijkheid betreft niet alleen de mogelijkheid dat een consument via de kabel of satelliet een programmapakket kan afnemen; dat kan immers nu kabel een potentieel bereik van 96% heeft satelliet feitelijk een potentieel bereik van 100% heeft. Het gaat ook om de voorwaarden waaronder dat kan. DVB-t zorgt er in ieder geval voor dat de consument een minimaal pakket kan afnemen en biedt het een zekere waarborg dat andere pakketaanbieders ook minimale pakketten aan diensten aanbieden. Een interessant aspect hierbij is hoe (kabel)pakketaanbieders omgaan met de distributie van het analoge kabelsignaal.

DVB-t is derhalve thans het enige platform waarmee de publieke omroep zijn programma-aanbod zonder abonnementskosten (voor de consument) naar de consument kan verspreiden. Dat is voor de consument denken wij alleen interessant als naast de publieke zenders er meer interessant en relevant aanbod aangeboden wordt. Ook biedt DVB-t door zijn beschikbaarheid de consument een zekere waarborg dat zij een minimaal en betaalbaar pakket aan tv-diensten kunnen afnemen en niet worden gedwongen tot een breed en kostbaar pakket van allerlei diensten als daar geen behoefte aan is.

2. *Welke mogelijkheden of kansen ziet u voor digitale ethertelevisie in Nederland vanaf 2017, en voorts vanaf het moment dat de 700 MHz band wordt losgeknipt?*
 - a. *bijvoorbeeld met betrekking tot type dienstverlening (traditioneel televisie en radio; innovatief; consument versus zakelijk) of voor het bereiken van bepaalde politieke, sociale of cultureel/economische doelstellingen.*
 - b. *Welke rol ziet u hierbij weggelegd voor respectievelijk de publieke omroep, de commerciële omroep en andere aanbieders?*

Zoals onder 1. al aangegeven is DVB-t voor de publieke omroep van belang om aan zijn wettelijke verplichtingen te voldoen. Als die verplichtingen na 2017 ook blijven is DVB-t zelfs een noodzakelijkheid. De mogelijkheden en kansen zijn onder 1. ook aan de orden gekomen: DVB-t draagt zorg voor marktwerking en biedt de consument waarborgen dat hij/zij een minimaal pakket tegen redelijke kosten kan blijven afnemen.

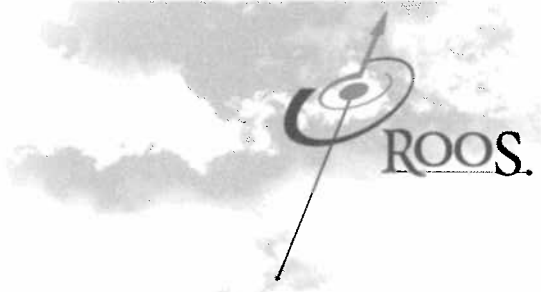
Als de 700 Mhz band wordt 'losgeknipt' leidt dat tot minder frequentieruimte terwijl er vanwege HD juist nu al behoefte is aan. HD kan ook binnen de huidige ruimte worden gefaciliteerd maar vraagt wel om extra investeringen die uiteindelijk door de consument opgebracht moeten worden. Als het 'losknippen' zou leiden tot minder aanbod (maar wel in HD) zouden wij dat toch een onwenselijke ontwikkeling vinden. Het lijkt ons gewenst dat er ook via DVB-t een breed programma-aanbod geboden blijft worden. Daar ligt dus een rol voor zowel aanbieders als distributeurs van programma-aanbod.

3. *Vindt u, mede gelet op de onzekerheid over het moment van ingebruikname van de 700 MHz band voor mobiel breedband, dat de huidige DVB-T vergunningen*
 - a. *moeten worden verlengd? Zo ja, waarom en voor hoe lang?*
 - b. *opnieuw moeten worden verdeeld (geveild)? Zo ja, waarom en voor hoe lang? En op basis van DVB-T of DVB-T2)?*
 - c. *of helemaal niet meer moeten worden uitgegeven? Wat zou er volgens u dan met dit spectrum moeten gebeuren?*

De onzekerheid rond ingebruikname van de 700 MHz band is niet de enige onzekerheid die van belang is voor de verlenging van de DVB-t frequenties. De vraag of er een commerciële marktpartij is die de frequenties zou willen exploiteren voor de distributie van het programma-aanbod is ook een wezenlijke. Beantwoording van die vraag is niet eenvoudig en afhankelijk van allerlei andere technische en innovatieve ontwikkelingen. In ieder geval antwoord van ons op gestelde vragen a-c zijn er van afhankelijk.

Mogelijk is het nu zelfs te verkiezen, net als bij FM is gebeurt, om de frequenties voor kortere periode te verlengen zolang marktontwikkelingen niet uitgekristalliseerd zijn. Dat kan natuurlijk alleen als de huidige vergunninghouders dat zelf ook zouden willen. Bij een veiling van de frequenties lijkt het ons voor een mogelijke nieuwe operator lastig te bepalen of een investering in een nieuw netwerk wordt terugverdiend, zeker als de tijdsspanne weer 15 jaar zou zijn. Dat kan betekenen dat een mogelijke inschrijver geen gebruik wil maken van de mogelijkheid deze frequenties te verwerven.

Wel zou er bij verlenging voor gekozen moeten worden om DVB-T2 te kunnen exploiteren. Content kan via DVB-T2 in de hogere kwaliteit HD (High Definition) worden

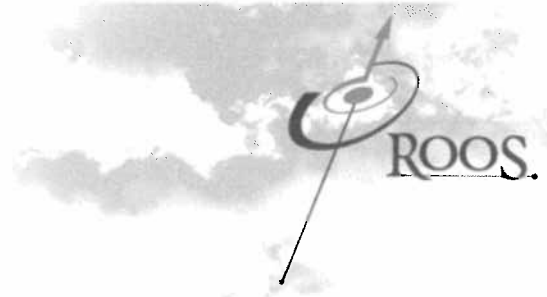
doorgegeven. Daarmee kan worden voorkomen dat het aanbod verschaalt, terwijl de kwaliteit vergelijkbaar blijft met concurrerende producten. De investeringen in het netwerk kunnen hierbij naar wij inschatten beperkt blijven doordat een groot deel van de bestaande infrastructuur ook bij een DVB-T2 netwerk kan worden hergebruikt. Vooral de vervanging van de ontvangers bij de consument voor DVB-t kan kostbaar uitvallen. De voorwaarden van een verlenging zouden daar in tegemoet kunnen komen.

4. *Zou een eventuele (her)uitgifte dienen te geschieden op basis van*
 - a. *de bestaande systematiek, dat wil zeggen: vergunningen op het niveau van de multiplex- en infrastructuurbeheerder, of*
 - b. *de systematiek zoals die bij digitale radio wordt toegepast, dat wil zeggen: vergunningen op niveau van de individuele omroepaanbieders, met een plicht tot samenwerking. Licht uw keuze toe.*

Ervaring leert dat de belangen van individuele omroepaanbieders niet gelijklopend zijn. Publieke organisaties streven naar een zo breed mogelijk bereik van het publiek op basis van haar taak terwijl private partijen keuzes over bereik bepalen op basis van economische gronden. Het uitgeven van vergunningen voor een gedeelte van technisch ondeelbaar netwerk aan individuele omroepaanbieders van publiek en commercieel pluimage kan als gevolg van uiteenlopende belangen van de diverse partijen tot schier onuitvoerbare samenwerkingsverplichtingen leiden. Op niet-landelijk niveau onderhandelen voor DAB+ publieke en private omroepen al meerdere jaren zonder bevredigend resultaat over het realiseren van een digitaal radionetwerk in het zogeheten Bovenregionaal Kavel. Het uitgeven van vergunningen op het niveau van de multiplex- en infrastructuurbeheerder (optie A) heeft derhalve onze de voorkeur. Om doorgifte van de publieke omroep te garanderen zou vervolgens voor deze pakketaanbieder ook een must-carry verplichting in de Mediawet moeten worden opgenomen. Ook zou - in lijn met de huidige situatie - ervoor gekozen kunnen worden de publieke omroep een separate multiplex toe te kennen. Als echter de totale frequentieruimte voor een op DVB-t gebaseerde programmapakketdienst afneemt lijkt het ons voor de pakketaanbieder interessant als hij/zij de frequentieruimte zelf optimaal kan indelen.

5. *Wat is of wordt volgens u de rol van convergente platforms in het leveren van omroepdiensten?*

Convergente platformen worden relevant op het moment dat er een brede behoefte aan is. Die behoefte zal wel gaan ontstaan doordat steeds meer diensten beschikbaar komen die elk dataverkeer genereren waardoor een groeiende hoeveelheid bandbreedte gevraagd wordt. Met name video gebruikt steeds meer bandbreedte. Dat blijkt ook uit de voortdurende verbetering van de beeldkwaliteit, daarbij is een ontwikkeling gaande van SD via HD naar 4K en nog verder. Om in deze groeiende databehoeftte te kunnen voorzien is een mix van technieken nodig: één-op-één verbindingen om gepersonaliseerd aanbod af te wikkelen en multicast- of broadcastoplossingen om congestie te voorkomen.

De European Broadcasting Union (EBU) heeft in juni 2014 een rapport³ gepubliceerd over diverse distributie mogelijkheden. Daarin concludeert de EBU onder meer dat nog niet genoeg informatie beschikbaar is om te voorspellen of protocollen voor broadcast distributie in LTE zullen worden omarmd. Het is ook denkbaar dat binnen een convergent platform andere DTT-technieken als DVB-T of DVB-T2 voor broadcast worden toegepast.

De grote producenten van consumentenelectronica (bijvoorbeeld de Koreaanse elektronica fabrikanten en de Chinese chipmakers) kiezen pas voor een technologische oplossing als die voor grote afzetmarkten als continenten en daardoor in groten getalekan worden geproduceerd. Keuzes over de inzet van frequenties en technieken dienen dan ook op internationaal, wellicht zelfs mondiaal niveau, te worden gemaakt.

Wij verwachten dat convergente platformen een grote rol zullen kunnen spelen. Het is nog te vroeg om in te schatten uit welke onderdelen een dergelijk platform zal zijn opgebouwd.

- 6. Wat zijn volgens u de consequenties voor andere, secundaire gebruikers van de UHF-band, zoals de PMSE-sector, indien van de UHF-band het gedeelte 470 – 694 beschikbaar blijft voor DTT op basis van DVB-T respectievelijk DVB-T2. Kunt u dat onderbouwen?*

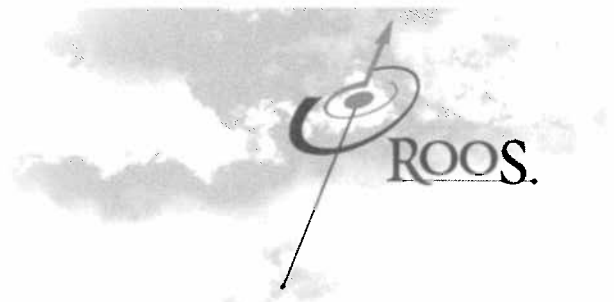
Regionale publieke omroepen zijn behalve media-instelling ook producent van content, waarvoor productiemiddelen als draadloze audio- en videoverbindingen nodig zijn. De gevolgen van deze verandering voor de omroepen kunnen wij nu niet inschatten. Wel hebben wij gesignaleerd dat de ruimte voor PMSE-toepassingen in de afgelopen jaren onwenselijk kleiner is geworden. Een aantal frequenties is niet meer landelijk toepasbaar en de hoeveelheid bruikbare kanalen is ook verminderd. Het is belangrijk dat voor de omroepen voldoende capaciteit, zowel geografisch als in bandbreedte beschikbaar blijft om haar content te kunnen produceren. Indien een bepaald deel van het spectrum niet meer bruikbaar is, zal dit elders gecompenseerd moeten worden.

- 7. Zijn er nog andere punten die u in dit kader naar voren wilt brengen?*

In de introductie constateerden wij dat het niet inzichtelijk is hoeveel ontvangers er in gebruik zijn om uitsluitend de free-to-air kanalen te ontvangen en dat het interessant zou zijn te weten of DVB-t ontvangst gebruikt wordt voor zogenaamde primaire ontvangst (thuis eerste toestel) of om secundaire ontvangst (thuis volgende toestel of recreatief of bedrijfsmatig). Onderzoek naar, zeker dit specifieke gebruik is zeer wenselijk.

Thans worden de regionale publieke media-instellingen gecompenseerd voor de meerkosten gemoeid met uitzenden via DVB-t. Indien in de toekomst DVB-t in welke vorm dan ook wordt voortgezet is het nodig dat er voor de financiële aspecten een oplossing wordt geboden. Dit in het licht van de door de landelijke politiek opgelegde

³ "Assessment of available options for the distribution of broadcast services", Juni 2014 <https://tech.ebu.ch/docs/techreports/tr026.pdf>

bezuinigingen aan de gehele publieke omroep. Ook indien een alternatief wordt geïmplementeerd, zullen kosten ontstaan voor het realiseren van bereik. Te denken valt aan aanzienlijke benodigde servercapaciteit, bandbreedte en datavolumes die moeten worden ingezet bij een unicast-oplossing. Deze kosten zijn bovendien grotendeels variabel, zij stijgen immers als het aantal gebruikers toeneemt. De kosten van een digitaal broadcastnetwerk zijn onafhankelijk van het aantal kijkers en bedragen veelal een fractie van de kosten voor een unicast-oplossing.

Uiteraard zijn wij bereid deze reactie toe te lichten.